

TAM MÜKELLEF KURUMLARIN YURT DIŞI TAHVİL İHRACI ve VERGİLENDİRİLMESİ

Erkan ÇETİNOĞLU^(*)Hüseyin ERÖZYÜREK^(**)

1 - GİRİŞ

Büyümek, yatırım yapmak, karını maksimize etmek isteyen işletmeler her zaman fon ihtiyacı duymuşlardır ve duyacaklardır. İhtiyaç duydukları fonu sağlamak için sermaye artırımını tercih etmeyen mükellefler için borçlanma en önemli alternatiftir. Banka kredilerinin onay süresinin uzun olması ve yüksek maliyetli olmaları kurumları fon sahiplerinden direkt borçlanma yoluna sevk etmektedir. Bu amaçla kurumlar 1 yıldan kısa borçlanmalar için bono, 1 yıldan uzun borçlanmaları için tahvil ihraç ederler. Fon ihtiyacı çoğunlukla yurt içinden karşılanabildiği gibi kurumların kredibilitesine göre bazen yurt dışından

daha düşük maliyetli ve daha uzun vadeli borçlanma imkanları da olabilmektedir.

Aşağıda tabloda¹ görüldüğü üzere düşük enflasyon ve mali piyasalardaki istikrara paralel olarak ülkemizdeki özel sektör tahvil ihracı oldukça yüksek rakamlara ulaşmış ve 2010 yılında bu anlamda bir patlama yaşanmıştır. Bu yükselişte SPK'nın tahvil ihraç maliyetlerini azaltan ve 10 gün gibi kısa bir sürede tahvil ihracına imkân veren düzenlemelerinin etkisi de büyüktür. 21.01.2009 tarih ve 27117 sayılı Borçlanma Araçlarının Kurul Kaydına Alınması ve Satışına İlişkin Tebliğ(Seri=II No=22)² ile borçlanma araçlarına ilişkin düzenlemeler tek bir tebliğde toplanarak mevzuat sadeleştirilmiştir. Bu konuda yapılan diğer bir düzenlemede yurt dışına tahvil ihraç eden işletmelerin daha uzun vadeli borçlanmalarına imkan sağlama amacıyla stopaj oranla-

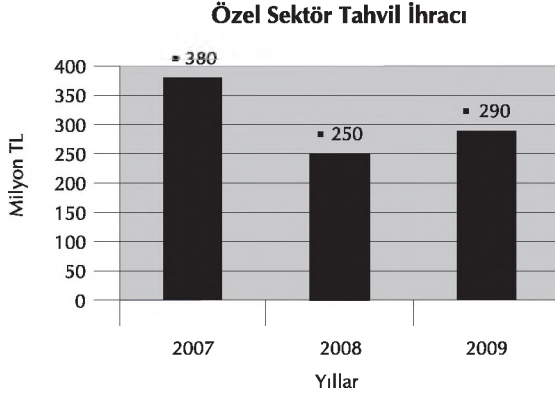
*Vergi Denetmeni

**Vergi Denetmen Yardımcısı

¹ Tablodaki sayısal veriler SPK yetkilileri tarafından 11.01.2011 tarihinde Anadolu Ajansı'na verilen röportajdan alınmıştır.

² Resmi Gazete, Tarih 08 Mart 2011, Sayı: 27868. Borçlanma Araçlarının Kurul Kaydına Alınması ve Satışına İlişkin Tebliğ(Seri=II No=22)

rında değişiklik yapan 20.12.2010 tarih ve 2010/1182 sayılı BKK³ dır.

- 2010 yılı toplam Özel Sektör Tahvil İhraç Tutarı yaklaşık 8,7 Milyar TL olup, 2010 yılındaki aşırı yükseliş grafik eksenini bozduğundan tabloya alınmamıştır.

2- ÖZEL SEKTÖR TAHVİLLERİNİN AVANTAJLARI⁴

Gelişen mali piyasaların önemli aktörlerinden biri olan özel sektör tahvilleri hem tahvili ihraç eden şirketler açısından hem de tahvilleri satın alacak yatırımcılar açısından önemli avantajlara sahip bulunmaktadır. Şimdi bu avantajlara kısaca bir göz atalım:

2.1- Yatırımcı Açısından

-Yüksek getiri: Herhangi bir özel sektör tahvili aynı vade yapısına uygun herhangi bir devlet tahviline kıyasla daha yüksek getiri sağlamaktadır.

-Sabit getiri: Özellikle sabit getirili menkul kıymetleri tercih eden yatırımcılar için alternatif

bir yatırım aracıdır.

-Çeşitlilik: Değişik sektör ve özellikteki firmalara yatırım olanağı sağlar, farklı risk/getiri seçenekleri sunar.

-Alacak önceliği: Şirketin iflası halinde tahvil sahiplerinin hisse senedi sahiplerine oranla alacak önceliği bulunmaktadır.

-“0 Kar/Zarar Riski”: İhraççı şirketin kar/zarar riskine katılım söz konusu değildir.

2.2- Şirket Açısından

-Uygun maliyet: Hisse senedi ihracına kıyasla daha düşük maliyet söz konusudur.

-Uzun vade olanağı: Tek bir defada yüklü miktarda uzun vadeli borçlanma imkanı sağlamaktadır.

-Oy verme hakkı tanınaması: Yatırımcılara oy verme yetkisi vermemektedir.

-Pazarlama fırsatı ve repütasyon olanağı: Şirketin repütasyonunu artırıp, imajını güçlendirmektedir.

-Alternatif borç kaynağı: Borçlanma çeşitliliği sağlamaktadır.

-Teminat gerektirmemesi: Banka kredilerindeki teminat zorunluluğu bulunmamaktadır.

3- TANIMLAR ve İLGİLİ MEVZUAT

Türk Ticaret Kanunu⁵'nin 420 maddesinde tahvilin tanımı; “Anonim şirketlerin ödünç para bulmak için itibari kıymetleri eşit ve ibareleri aynı olmak üzere çıkardıkları borç senetlerine (Tahvil) denir.” şeklinde yapılmıştır. Kanundan da anlaşıldığı üzere ülkemizde özel sektörde tahvil çıkarma yetkisi sadece anonim şirketlere verilmiştir.

³ Resmi Gazete, Tarih 29.12.2010, Sayı: 27800. 20.12.2010 tarih ve 2010/1182 sayılı BKK

⁴ Ekonomist Dergisi 7-13 Şubat Yıl-20 Sayı-2010/6

⁵ Resmi Gazete, Tarih 09.07.1956, Sayı: 9353, Türk Ticaret Kanunu, Sayı: 6762

Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin 1. fıkrasında menkul sermaye iradı "Sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyeti dışında nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden müteşekkil sermaye dolayısıyla elde ettiği kar payı, faiz, kira ve benzeri iratlar menkul sermaye iradidir." şeklinde tanımlanmış ve "kaynağı ne olursa olsun aşağıda yazılı iratlar menkul sermaye iradidir" demek suretiyle aynı maddenin 5. bendinde tahvillerinden elde edilen faizlerin menkul sermaye iradı olduğu açıklanmıştır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun⁶ geçici 67 maddesinde de 75. maddenin 5 no.lu bendinde sayılan menkul sermaye iratlarını ödemeleri sırasında banka veya aracı kurumlarca tevkifat yapılacağı hüküm altına alınmış olmakla birlikte Geçici 67.madde de yer alan kazanç ve iratlardan yapılacak tevkifat oranlarını tespit eden 22.07.2006 tarih ve 2006/10731 sayılı kararname eki kararın 3 numaralı bendine eklenen "(yurt dışına ihraç edilen tahvillerden elde edilenler hariç)" hükmü ile anonim şirketlerce yurt dışına ihraç edilen tahviller üzerinden elde edilen faiz gelirleri Geçici 67.madde kapsamından çıkarılmıştır. Buna göre söz konusu gelir üzerinden GVK'nun 94. maddesi ile KVK'nun⁷ 15 ve 30 maddeleri uyarınca tavkifat yapılması gerekmektedir. Geçici 67. madde kapsamında 01.01.2006 öncesi ve sonrasında çıkarılan Devlet tahvillerine ve hazine bonolarına uygulanan farklı stopaj oranlarının, tam mükellef kurumlarca yurt dışına ihraç edilen tahvillerden doğan faiz geliri Geçici 67.madde kap-

samına girmediğinden GVK'nın 94. ve KVK'nun 15 ve 30 maddelerinin uygulanması açısından bir önemi bulunmamaktadır. Bu konuda yapılan bir diğer düzenleme de 6111 sayılı Kanunla⁸, Gelir Vergisi Kanunu geçici 67. maddenin 7. no.lu bendinde yapılan değişikliktir. Değişiklik sonrası kanun metni "tevkifata tabi tutulsun tutulmasın dar mükellef gerçek kişi veya kurumlarca (6111 Sayılı Kanunla değiştirilen ibare Yürürlük; 25.02.2011) Hazine ve tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen menkul kıymetlerden sağlanan kazanç ve iratlar için münferit veya özel beyanname verilmez." şeklindedir. Yapılan düzenleme ile tam mükellef kurumlarca yurt dışına ihraç edilen menkul kıymet üzerinden kazanç ve irat sağlayan dar mükelleflerin bu gelirlerine ilişkin beyanda bulunma zorunlulukları ortadan kaldırılmıştır.

4- YENİ TEVKİFAT ORANLARI ve SORUMLULUKLAR

20.12.2010 tarih ve 2010/1182 sayılı kararname ile tam mükellef kurumlarca yurt dışına ihraç edilen tahvillerden elde edilen faiz gelirlerine uygulanacak stopaj oranları aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

ba) Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillerin;

i) Vadesi 1 yıla kadar olanlardan elde edilen faizlerinden % 10,

ii) Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerinden % 7,

⁶ Resmi Gazete, Tarih 06/01/1961, Sayı: 10700. Gelir Vergisi Kanunu. Sayı:193

⁷ Resmi Gazete, Tarih 21/06/2006, Sayı: 26205. Kurumlar Vergisi Kanunu. Sayı:5520

⁸ Resmi Gazete, Tarih 25/02/2011, Sayı: 27857. Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Ve Diğer Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun. Sayı:6111

iii) Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerinden % 3,

iv) Vadesi 5 yıl ve daha uzun olanlardan elde edilen faizlerinden %0,

bb) (ba)'da belirtilenler dışında kalanlar için % 10,"

Görüldüğü üzere yapılan düzenleme ile tam mükellef kurumların yurt dışından daha uzun vadeli borçlanmasına imkan ve kolaylık sağlamak amacıyla borç vadeleri uzadıkça azalan stopaj oranları belirlenmiş. Ancak vadesi bir yıla kadar olan bonolara uygulanacak stopaj oranı değiştirilmezken 5 yıl ve daha uzun vadeli borçlanmalar için stopaj oranı %0 'a indirilmiştir. Yapılan bu değişiklikler ile tam mükellef kurumların yurt dışından borçlanma maliyetleri azaltılarak ekonomimize uzun dönemli fon girişi özendirilmiştir.

Makalemizin mevzuata ilişkin açıklamalar bulunan bölümünde açıklandığı üzere tam mükellef kurumlarca yurt dışına ihraç edilen tahvillere ait faiz geliri GVK'nun Geçici 67 maddesi kapsamına girmediğinden bu tahvillerin ne zaman çıkartıldıkları ya da bunlara ilişkin ödemelerin banka veya aracı kurum vasıtasıyla yapıp yapılmadığının bir önemi bulunmamaktadır. Bu kapsamda yurt dışına ihraç edilen tahvil faizlerine ilişkin tevkifatın tahvili ihraç eden kurumca yapılması gerekmektedir.

5- SONUÇ

Bir işletmenin gelişebilmesi, büyüebilmesi için özkaynakları dışında işletme dışından sağlanan fonların önemi büyükken; bir ülke ekonomisinin gelişebilmesi için iç kaynakların yanı sıra dışarıdan sağlanan kaynaklar da büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda son yapılan değişiklikler ile ülkemizdeki Anonim Şirketlerin piyasadan direk ve hızlı olarak borçlanmalarına imkân sağlanmış, ayrıca piyasalar üzerinde zararlı etkileri

olan sıcak para girişi yerine uzayan vadeler için azalan stopaj oranları belirlenerek ülke ekonomisine daha faydalı olan uzun vadeli fon akışı özendirilmiştir.

KAYNAKÇA

- Anadolu Ajansı
- Sermaye Piyasası Kurulu-Borçlanma Araçlarının Kurul Kaydına Alınması ve Satışına İlişkin Tebliğ(Seri=II No=22)
- 20.12.2010 tarih ve 2010/1182 sayılı BKK
- Ekonomist Dergisi 7-13 Şubat Yıl-20 Sayı-2010/6
- 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
- 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
- 22.07.2006 tarih ve 2006/10731 sayılı kararname
- 6111 Sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Ve Diğer Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun